

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU2023 m. lapkričio 14 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudenaitės (kolegijos pirmininkė), Agnės Tiknūtės (pranešėja) ir Dalios Vasarienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovų I. L. ir K. L. kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 11 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos ieškinį atsakovams I. L. ir K. L. dėl deklaracijų galiojimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus, tretieji asmenys, nepareikšiantys savarankiškų reikalavimų, Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, F. S.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių viešojo intereso gynimą, gynbos būdo – deklaracijų apie statybos užbaigimą ir jų pagrindu atliktos statinių teisinės registracijos panaikinimo – pakankamumą ir (ar) galimumą neprašant neteisėtos statybos padarinių pašalinimo, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovo Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos (toliau – ir Inspekcija) prašė teismo:
  - panaikinti 2021 m. gegužės 19 d. deklaracijos apie statinio, jo dalies (kai statybą numatyta užbaigti etapais) statybos užbaigimą, statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. 1 galiojimą (toliau – ir Deklaracija Nr. 1);
  - panaikinti 2021 m. rugsėjo 16 d. deklaracijos apie statinio, jo dalies (kai statybą numatyta užbaigti etapais) statybos užbaigimą, statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. 1-1 galiojimą (toliau – ir Deklaracija Nr. 2);
  - panaikinti 2022 m. rugpjūčio 1 d. deklaracijos apie statinio, jo dalies (tik registruojama) statybos užbaigimą, statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. ARCCR-100-220801-13766 galiojimą (toliau – ir Deklaracija Nr. 3);
  - įpareigoti atsakovus per 10 darbo dienų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos kreiptis į VĮ Registrų centrą su prašymu panaikinti 2021 m. gegužės 19 d. ir 2021 m. rugsėjo 16 d. deklaracijų pagrindu atliktą pagalbinio ūkio paskirties pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančio (duomenys neskelbtini), teisinę registraciją Nekilnojamojo turto registre.
- Ieškovo nurodė, kad 2021 m. rugsėjo 22 d. Inspekcijos specialistas atliko patikrinimą ir 2021 m. rugsėjo 27 d. surašė faktinių duomenų patikrinimo vietoje aktą. Jame nustatė, kad žemės ūkio paskirties žemės sklype, esančiame (duomenys neskelbtini), yra statomas medinis karkasinis pastatas – pirtis, jos ilgis – apie 10,35 m, plotis – apie 8,40 m, aukštis – apie 6,43 m. Patikrinus Nekilnojamojo turto registro duomenis, nustatyta, kad šiame žemės sklype yra registruotas II grupės nesudėtingas pagalbinio ūkio paskirties pastatas – pirtis, kurios plotas – 74,13 kv. m, užstatymo plotas – 87 kv. m, statybos pradžios metai – 2021, baigtumo procentas – 85 proc., būklė – nebaigtas statyti. Šis pastatas pagal Deklaraciją Nr. 1 ir Deklaraciją Nr. 2 nuosavybės teise priklauso atsakovams.
- Ieškovo teigė, kad 2022 m. rugpjūčio 9 d. gavo iš VĮ Registrų centro informaciją, jog statytojai surašė ir Deklaraciją Nr. 3, ją buvo patvirtintas pastato – pirties ir tame pačiame žemės sklype esančio statinio – ūkinio pastato statybos užbaigimas.
- Ieškovo pažymėjo, kad nurodyti statiniai (pirtis ir ūkinis pastatas) yra žemės sklype, kurio bendras plotas – 8,2 ha, iš jų 3,0264 ha sudaro vandens telkinių plotas. Šiam žemės sklypui yra taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos: paviršiniai vandens telkiniai (plotas – 3,0264 ha), paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos (plotas – 2,2396 ha), paviršinių vandens telkinių apsaugos zona (plotas – 2,2396 ha).
- Ieškovo nurodė, kad atliko Deklaracijų Nr. 1, Nr. 2 ir Nr. 3 teisėtumo patikrinimą ir konstatavo, jog deklaracijos neatitinka teisės aktų reikalavimų. Šiuo atveju buvo pažeistas Lietuvos Respublikos specialųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 straipsnio 8 dalyje įtvirtintas draudimas paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos statyti pastatus mažesniu kaip 50 metrų atstumu iki paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos išorinės ribos, nes pastato – pirties mažusias atstumas nuo tvenkinio kranto linijos yra 5,03 metro, o mažusias atstumas nuo tvenkinio kranto linijos iki ūkinio pastato yra 12,9 metro ir jie visa apimanti patenka į paviršinio vandens telkinio apsaugos zoną. Nurodytame įstatyme įtvirtintos šios atveju netaikomos, todėl pastatų statyba šioje vietoje negalima.
- Be to, ieškovo atkreipė dėmesį, kad nurodytame žemės ūkio paskirties žemės sklype yra pastatyti tik pagalbinio ūkio paskirties pastatai, t. y. pirtis ir ūkinis pastatas, jokio gyvenamosios paskirties pastato nėra. Pagalbinio ūkio pastatų statyba žemės ūkio paskirties žemėje galima tik ūkininko sodyboje. Pagal teisės aktų reikalavimus, siekiant statyti ūkininko sodybą būtina parengti kaimo plėtros žemėtvarkos projektą. Atsakovai nėra parengę tokio projekto, todėl statinių statyba ir šiuo aspektu nėra galima.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Plungės apylinkės teismas 2023 m. sausio 2 d. sprendimu:
  - tenkino dalį ieškinio ir:
    - panaikino 2021 m. gegužės 19 d. deklaracijos apie statinio, jo dalies (kai statybą numatyta užbaigti etapais) statybos užbaigimą, statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. 1 galiojimą;
    - panaikino 2021 m. rugsėjo 16 d. deklaracijos apie statinio, jo dalies (kai statybą numatyta užbaigti etapais) statybos užbaigimą, statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. 1-1 galiojimą;
    - panaikino 2022 m. rugpjūčio 1 d. deklaracijos apie statinio, jo dalies (tik registruojama) statybos užbaigimą, statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. ARCCR-100-220801-13766 galiojimą;
  - kitą ieškinio dalį atmetė;
  - išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
- Teismas, remdamasis bylos duomenimis, nustatė:
  - Atsakovams I. L., K. L. ir trečiajam asmeniui F. S. bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso žemės ūkio paskirties žemės sklypas, esantis (duomenys neskelbtini). Šio žemės sklypo plotas – 8,2 ha, iš kurių 3,0264 ha sudaro žemės sklype esančių vandens telkinių plotas.
  - Nekilnojamojo turto registro duomenimis, žemės sklypui yra taikomos šios specialiosios žemės naudojimo sąlygos: paviršiniai vandens telkiniai, plotas – 3,0264 ha, paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos, plotas – 2,2396 ha; paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos, plotas – 2,2396 ha; kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijos, jų apsaugos zonos. Šiuo metu galiojančios specialiosios ginčo žemės sklypo naudojimo sąlygos Nekilnojamojo turto registre įregistruotos nuo 2020 m. sausio 2 d. Iš istorinių Nekilnojamojo turto registro įrašų matyti, kad specialiosios žemės naudojimo sąlygos – paviršinio vandens telkinių apsaugos zonos ir pakrantės apsaugos juostos – nurodytame žemės sklype galiojo jau nuo 1997 metų.
  - 2021 m. rugsėjo 22 d. Inspekcijos pareigūnai atliko faktinių duomenų patikrinimą vietoje ir nustatė, kad ginčo žemės sklype yra statomas medinis karkasinis pastatas – pirtis, jos ilgis – apie 10,35 m, plotis – apie 8,40 m, aukštis – apie 6,43 m. Nekilnojamojo turto registro duomenimis, žemės sklype įregistruotas II grupės nesudėtingas pagalbinio ūkio paskirties pastatas – pirtis (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)), jos plotas – 74,13 kv. m, statybos pradžios metai – 2021, baigtumas – 85 proc., būklė – nebaigtas statyti. Šis pastatas pagal Deklaraciją Nr. 1 ir Deklaraciją Nr. 2 nuosavybės teise priklauso atsakovams.
  - Deklaracija Nr. 1 statytojai patvirtino pirties pastato 4 proc. baigtumą, o Deklaracija Nr. 2 – 85 proc. baigtumą. Po šios civilinės bylos iškėlimo, 2022 m. rugpjūčio 1 d., atsakovas K. L. surašė Deklaraciją Nr. 3, šiuo dokumentu patvirtino pirties pastato 100 proc. baigtumą, taip pat – tame pačiame žemės sklype pastatytą I grupės nesudėtingo statinio – ūkinio pastato (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)) statybos 100 proc. baigtumą. Šis ūkinis pastatas yra registruotas Nekilnojamojo turto registre, tačiau daiktinės teisės į jį neregistruotos, nes VĮ Registrų centras 2022 m. rugsėjo 13 d. sprendimu atmetė atsakovo prašymą įregistruoti pirties pastato ir ūkinio pastato kadastro duomenis bei jų pateiktą Deklaraciją Nr. 3.
  - Inspekcija atliko Deklaracijų Nr. 1, Nr. 2 ir Nr. 3 teisėtumo patikrinimą ir konstatavo, kad šios deklaracijos neatitinka teisės aktų reikalavimų, nes statiniai (pirtis ir ūkinis pastatas) yra pastatyti pažeidžiant žemės sklype taikomas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas.
- Sprendžiamas, ar atsakovams priklausančios statiniai patenka į ginčo žemės sklypui taikomų specialųjų žemės naudojimo sąlygų galiojimo ribas, teismas, įvertinęs ieškovo pateiktus duomenis, nurodė, kad šioje byloje susiklostė faktinė situacija, jog, atsakovams priklausančiame žemės sklype galiojančių specialųjų žemės naudojimo sąlygų, t. y. paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos ir paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos, galiojimo ribas nustatant pagal Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 540, 5.1.1 ir 9.3 punktų reikalavimus, jų plotas (atitinkamai 0,5219 ha ir 4,5656 ha) neatitinka Nekilnojamojo turto registre įregistruotų duomenų apie šių specialųjų žemės naudojimo sąlygų plotą (po 2,2396 ha). Vis dėlto, teismo nuomone, vien netikslių duomenų apie teritorijos, kuriai taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, plotą įrašymas į Nekilnojamojo turto registrą šiuo atveju negali būti pakankamas pagrindas pripažinti, kad atitinkami veiklos apribojimai šiam žemės sklypui nenustatyti ir negalioja.
- Teismas pažymėjo, kad, Nekilnojamojo turto registro duomenimis, kurie buvo registruoti ir ginčo statinių statybos metu, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos plotas yra 2,2396 ha. Bendras žemės sklypo, esančio (duomenys neskelbtini), plotas yra 8,2 ha, iš jų 3,0264 ha sudaro žemės sklype esančių vandens telkinių plotas; tai reiškia, kad Nekilnojamojo turto registre įregistruotas 2,2396 ha apsaugos zonos plotas iš esmės apima beveik pusę visos žemės sklypo sausumos teritorijos.
- Įvertinęs tai, kad pirties pastatas nuo kranto linijos pastatytas tik 5,03 metro atstumu, o ūkinio pastato mažiausias atstumas nuo tvenkinio kranto linijos yra 12,90 metro, teismas nurodė, jog jam nekelia abejonių aplinkybė, kad abu ginčo statiniai patenka į Nekilnojamojo turto registre įregistruotas 2,2396 ha ploto vandens telkinių apsaugos zonos galiojimo ribas net ir tuo atveju, jeigu registro duomenys nėra tikslūs.
- Teismas atkreipė dėmesį, kad atsakovai neteikė į bylą papildomų įrodymų dėl jų žemės sklypui taikomų specialųjų žemės naudojimo sąlygų išdėstymo bei tikslios jų vietos žemės sklype, todėl padarė išvadą, jog statinių statybos metu atsakovai negalėjo nežinoti apie jų sklypui taikomus apribojimus, net jeigu viešame registre įregistruoti duomenys apie jų sklypui taikomų specialųjų žemės naudojimo sąlygų plotą nėra tikslūs.
- Teismas sutiko su ieškovo pozicija, kad šiuo atveju atsakovo žemės sklypui taikomų apribojimų apimtis turi būti nustatyta remiantis ne tik Nekilnojamojo turto registro duomenimis, bet ir Aprašo 5.1.1 ir 9.3 punktų reikalavimais. Šie reikalavimai lemia, kad, pagal šioje byloje pateiktus įrodymus, sklype esančio vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos išorinė riba yra 5 metrai nuo kranto linijos (Aprašo 5.1.1 punktas), o vandens telkinių apsaugos zonos išorinė riba yra 100 metrų nuo vandens telkinio kranto linijos ir atitinkamai 95 metrai nuo pakrantės apsaugos juostos išorinės ribos.
- Sprendžiamas dėl atsakovo argumentas, kad šiuo atveju, nustatant paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos plotą, turi būti remiamasi ne Aprašo 9.3, o 11 punktu, nes žemės sklype esantis paviršinio vandens telkinys yra buvusio karjero vietoje ir yra į vandens telkinį reiklizuotas karjeras, todėl pirtis ir ūkinis pastatas pagal Apraše įtvirtintą reglamentavimą nepatenka į paviršinių vandens telkinių apsaugos zoną, kuri sutampa su pakrantės apsaugos juosta,

teismas nurodė, jog šiuo atveju esminė aplinkybė sprendžiant klausimą dėl galimybės taikyti Aprašo 11 punkto nuostatas yra ta, kad per aptariamą vandens telkinį teka B. upelis. Kadangi ginčo žemės sklype esantis paviršinis vandens telkinys turi tiesioginį ryšį su natūraliu paviršiniu vandens telkiniu – B. upe, tai, teismo nuomone, žemės sklype esantis vandens telkinys negali būti laikomas rekultivuotu į vandens telkinį karjeru Aprašo 11 punkto taikymo prasme. Teisimas padarė išvadą, kad, nustatant paviršinių vandens telkinų apsaugos zonos plotą atsakovams priklausančiame žemės sklype, Aprašo 11 punkto nuostatos negali būti taikomos.

16. Teisimas konstatavo, kad byloje yra pateikta pakankamai įrodymų, patvirtinančių, jog atsakovams priklausančios pagalbinio ūkio paskirties pastatas – pirtis ir ūkinis pastatas patenka į žemės sklypui taikomų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, t. y. paviršinių vandens telkinų apsaugos zonos, galiojimo ribas.
17. Sprendžiamas dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 straipsnio 8 punkto b papunktyje nustatytos šimtės atsakovų statinių taikymo (netaikymo), teismas pažymėjo, kad, pagal šias nuostatas, paviršinių vandens telkinų apsaugos zonos draudžiama statyti pastatus mažesniu kaip 50 metrų atstumu iki paviršinių vandens telkinų pakrantės apsaugos juostos šorinės ribos, išskyrus, be kita ko, atvejį, kai statomi pastatai miestuose, miesteliuose ir kaimų kompaktiškai užstatytose teritorijose, sodybose, savivaldybių ar jų dalių bendruosiose planuose nurodytose urbanizuoti kaimo teritorijose.
18. Teisimas nustatė, kad nagrinėjamu atveju žemės sklypas su jame esančiais atsakovams priklausančiais pastatais yra (*duomenys neskelbtini*), tačiau byloje nepateikta įrodymų, patvirtinančių, jog atsakovų pastatai ir jų žemės sklypas yra kaimo kompaktiškai užstatytoje teritorijoje.
19. Teisimas nurodė, kad šiuo metu žemės sklype nėra pastatyta jokių gyvenamosios paskirties pastatų, tik ginčo pirtis ir ūkio pastatas. Be to, ūkininko sodybai įrengti turi būti išduotas leidimas statyti ūkininko sodybą (Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymo 11 straipsnio 2 dalis), teisės aktų nustatyta tvarka parengtas kaimo plėtros žemėtvarkos projektas. Šioje byloje nėra ginčo dėl to, kad atsakovai nėra parengę kaimo plėtros žemėtvarkos projekto ūkininko sodybai įrengti. Taigi, nėra pagrindo padaryti išvadą, kad atsakovams priklausančios pastatai yra pastatyti sodyboje.
20. Teisimas atkreipė dėmesį, kad iš byloje esančio Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2021 m. gegužės 13 d. sprendimu Nr. T2-178 „Dėl Kretingos rajono savivaldybės teritorijos ir jos dalies – Kretingos miesto bendrojo plano keitimo patvirtinimo“ patvirtinto Kretingos rajono savivaldybės bendrojo plano (toliau – ir Bendrasis planas), taip pat Kretingos rajono savivaldybės administracijos 2021 m. gruodžio 14 d. rašto matyti, kad žemės sklypas, esantis (*duomenys neskelbtini*), patenka į tris funkcines zonas: 1) vandens telkinų zonos (H); 2) miškų ir miškingų teritorijų zonos (M); 3) rekreacinio naudojimo žemės ūkio zonos (Zr1). Iš Bendrojo plano matyti, kad atsakovams priklausančios statiniai yra pastatyti žemės sklype, kurį priskiria rekreacinio naudojimo žemės ūkio zonai (Zr1). Iš Bendrojo plano aiškinaomojo rašto 3.1.1 lentelės „Funkcinės zonos bendrajame plane“ matyti, kad rekreacinio naudojimo žemės ūkio zona (Zr1) yra priskirta prie neurbanizuojamųjų teritorijų. Vadinais, atsakovų žemės sklype esantys statiniai, kurie pagal Bendrojo plano sprendinius yra rekreacinio naudojimo žemės ūkio zonoje (Zr1), nepatenka į Bendrajame plane nurodytas urbanizuoti kaimo teritorijas.
21. Atsižvelgdamas į tai, kad atsakovams priklausančios statiniai nepatenka į kaimų kompaktiškai užstatytas teritorijas, taip pat į Bendrajame plane nurodytas urbanizuoti teritorijas, o ūkininko ūkio sodyba šiuo metu ginčo sklype nėra įkurta, atsakovai nustatyta tvarka nėra parengę kaimo plėtros žemėtvarkos projekto, teismas konstatavo, jog šiuo atveju negali būti taikoma Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 straipsnio 8 punkto b papunktyje nustatyta šimtė.
22. Sprendžiamas dėl ginčo statinių statybos galimybės neparengus kaimo plėtros žemėtvarkos projekto, teismas, remdamasis byloje esančiais Nekilnojamojo turto registro duomenimis, nustatė, kad ginčo žemės sklypo pagrindinė naudojimo paskirtis – žemės ūkio, naudojimo būdas – kiti žemės ūkio paskirties žemės sklypai. Tai reiškia, kad, tvarkydami žemės sklypą bei statydami jame pastatus, atsakovai yra saistomi ne tik Bendrajame plane nurodytų sprendinių, bet ir imperatyviųjų Lietuvos Respublikos žemės įstatymo, Žemės naudojimo būdų turinio aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. 3D-37/DI-40, Kaimo plėtros žemėtvarkos projektų rengimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 3D-476/DI-429, nuostatų.
23. Teisimas pažymėjo, kad, remiantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 20 straipsnio 1 dalimi, neurbanizuojamoje teritorijoje, kuriai nėra parengto galiojančio detaliojo plano, statyba galima, tačiau ji turi atitikti savivaldybės lygmens bendrojo plano ir (ar) vietovės lygmens bendrojo plano, jeigu jis parengtas, sprendinius, Žemės sklypo pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir būdą, be to, tokia statyba turi būti vykdoma laikantis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nuostatų.
24. Teisimas nurodė, kad Bendrajame plane, kuriuo remiasi atsakovai, aiškiai nurodyta, jog įgyvendinant jame nustatytus sprendinius turi būti rengiamas kaimo plėtros žemėtvarkos projektas, todėl akivaizdu, kad vien Bendrojo plano sprendiniai šiuo atveju nėra pakankami.
25. Teisimas sutiko su ieškovės pozicija, kad, nesant teisės aktų nustatyta tvarka parengto ir patvirtinto kaimo plėtros žemėtvarkos projekto, atsakovams priklausančios statiniai – pirtis ir ūkinis pastatas – yra pastatyti neteisėtai, pažeidžiant Žemės įstatymo 25 straipsnio 3 dalies reikalavimus, Kaimo plėtros žemėtvarkos projektų rengimo taisyklių 2 punkto nuostatas, Teritorijų planavimo įstatymo 20 straipsnio 1 dalies ir Bendrojo plano reikalavimus.
26. Pasisakydamas dėl viešojo intereso egzistavimo (neegzistavimo) šioje byloje, teismas nesutiko su atsakovų argumentais, kad šioje byloje ieškovė tinkamai nepagrindė ieškiniu ginamo viešojo intereso. Teisimas nurodė, kad Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 6 punkte nustatyta, jog Inspekcija, vykdydama statybos valstybinę priežiūrą, nustatiusi viešojo intereso pažeidimų statybos srityje, turi teisę kreiptis į teismą ar prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo.
27. Teisimas nurodė, kad pastatų statyba laikantis imperatyviųjų teisės aktų reikalavimų ir draudimų, žemės sklypui nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, teritorijų planavimo dokumentų yra ne tik privatus, bet ir visuomenės interesas, todėl teismas statybos teisiniuose neabejotinai sudaro viešojo intereso dalį. Nesutikdamas su atsakovais, kad Inspekcijos nustatyti teisės aktų pažeidimai šiuo atveju nelaikytini viešojo intereso pažeidimu, teismas atkreipė dėmesį, jog nesilaikant privalojimo 50 metrų atstumo iki paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos šorinės ribos šiuo atveju buvo pastatyti du pastatai, be to, pastatai pastatyti neparengus kaimo plėtros žemėtvarkos projekto. Teisimas laikė, kad nustatyti teisės aktų pažeidimai šiuo atveju negali būti vertinami kaip nazureikšmingi ar paneigiantys ieškovės teisę ginti viešąjį interesą.
28. Atsižvelgdamas į konstatuotus atsakovų padarytus imperatyviųjų teisės norminių aktų nuostatų pažeidimus pastatant pirtį ir ūkinį pastatą, teismas pripažino, kad yra pagrindas tenkinti ieškovės reikalavimus ir panaikinti šioje byloje ginčijamą Deklaraciją Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3 galiojimą.
29. Sprendžiamas dėl atsakovų įpareigojimo kreiptis į VĮ Registrų centrą su prašymu išregistruoti deklaracijas, teismas, pažymėjęs, kad šiuo atveju pati ieškovė, kaip viešąjį interesą ginantis subjektas iš šios civilinės bylos šalies, gali kreiptis į Nekilnojamojo turto registro tvarkytoją dėl deklaracijų pagrindu atliktos teisinės registracijos panaikinimo (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. 379 patvirtintų Nekilnojamojo turto registro nuostatų 28 punktą), vertino ieškiniu reikalavimą, kuriuo ieškovė prašė įpareigoti atsakovus atlikti šios veiksmus, kaip perteklingi ir jį atmėtė.
30. Klaidėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovų apeliacinį skundą, 2023 m. gegužės 11 d. nutartimi paliko nepakeičtą Plungės apylinkės teismo 2023 m. sausio 2 d. sprendimą.
31. Apelacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, jog vien netikslių duomenų apie teritorijos, kuriai taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, plotą įrašymas į Nekilnojamojo turto registrą šiuo atveju negali būti pakankamas pagrindas pripažinti, kad šiam žemės sklypui atitinkami kriterijai nepildomi ir negalioja. Apelacinės instancijos teismas akcentavo, kad byloje nėra šalių ginčo, jog per atsakovų žemės sklype esantį vandens telkinį teka B. upelis. Šis yra įtrauktas į Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastrą, jo ilgis pagal byloje pateiktus duomenis yra 14,2 km. Vadinais, ginčo žemės sklype esantys paviršinis vandens telkinys turi tiesioginį ryšį su natūraliu paviršiniu vandens telkiniu – B. upe. Atsižvelgdamas į tai, apelinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais, kad žemės sklype esantis vandens telkinys negali būti laikomas rekultivuotu į vandens telkinį karjeru Aprašo 11 punkto taikymo prasme.
32. Apelacinės instancijos teismas taip pat konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog atsakovų žemės sklype esantys statiniai, kurie pagal Bendrojo plano sprendinius yra rekreacinio naudojimo žemės ūkio zonoje (Zr1), nepatenka į Bendrajame plane nurodytas urbanizuoti kaimo teritorijas, todėl atsakovų argumentas dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 99 straipsnio 8 punkto b papunktyje nustatytos šimtės, siejamos su pastatų statyba savivaldybių ar jų dalių bendruosiose planuose nustatytose urbanizuoti kaimo teritorijose, taikymo atmestinas kaip nepagrįstas.
33. Pasisakydamas dėl ginčo pastatų statybos neparengus kaimo plėtros žemėtvarkos projekto, apelinės instancijos teismas atkreipė dėmesį, kad atsakovai nei pirmosios instancijos teismui, nei bylą nagrinėjant apeliacine tvarka nepateikė duomenų, jog planuoja statyti ūkininko sodybą ginčo sklype. Atsakovai neturi patvirtinto kaimo plėtros žemėtvarkos projekto. Apelacinės instancijos teismas taip pat akcentavo, kad ūkininko sodybą, pagal galiojančius teisės aktus, yra priskirtas pastatytas viešas gyvenamosios paskirties pastatas su pagalbinio ūkio ir kitos paskirties (fermų, ūkio, šiltnamio, kaimo turizmo) pastatais, reikalingais ūkininko veiklai vykdyti. Nagrinėjamos bylos atveju Nekilnojamojo turto registre yra registruotas II grupės nesudėtingas, pagalbinio ūkio paskirties pastatas – pirties pastatas. Joks gyvenamosios paskirties pastatas atsakovams priklausančioje teritorijoje nėra pastatytas.
34. Apelacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, jog pagal Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2021 m. gegužės 13 d. sprendimu Nr. T2-178 patvirtintą Bendrąjį planą žemės sklypas, esantis (*duomenys neskelbtini*), patenka į rekreacinio naudojimo žemės ūkio zoną (Zr1), kuri yra viena iš Bendrajame plane nurodytų žemės ūkio teritorijų rūšių, o rekreacinio naudojimo žemės ūkio zona (Zr1) yra priskirta prie neurbanizuojamųjų teritorijų. Bendrojo plano aiškinajamame rašte (2.5.3 dalis) nurodyta, kad Bendrojo plano sprendiniais įgyvendinti žemės ūkio paskirties žemėje reikalinga rengti kaimo plėtros žemėtvarkos projektus (seniųjų teritorijų) ir žemės konsolidacijos projektus. Dėl to, apelinės instancijos teismo vertinimu, sukinčia su pirmosios instancijos teismo argumentu, kad vien Bendrojo plano sprendiniai šiuo atveju nėra pakankami, nesant teisės aktų nustatyta tvarka parengto ir patvirtinto kaimo plėtros žemėtvarkos projekto, atsakovams priklausančios statiniai – pirtis bei ūkinis pastatas – pastatyti neteisėtai, pažeidžiant Žemės įstatymo 25 straipsnio 3 dalies, Kaimo plėtros žemėtvarkos projektų rengimo taisyklių 2 punkto nuostatas, Teritorijų planavimo įstatymo 20 straipsnio 1 dalies ir Bendrojo plano reikalavimus.
35. Pasisakydamas dėl viešojo intereso egzistavimo (neegzistavimo) šioje byloje, apelinės instancijos teismas nurodė, kad ieškovė šiuo atveju yra Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos. Ji atlieka statybos valstybinės priežiūros funkciją, be kita ko, ir statyba leidžiančių dokumentų teisetumo tikrinimą (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 1 dalis, 2 dalies 2 punktą). Inspekcija statyba leidžiančių dokumentų išdavimo teisetumą tikrina pagal Inspekcijos metinius veiklos planus, taip pat viešojo administravimo subjektų, fizinių asmenų, juridinių asmenų ir jų padalinių, kitų juridinio asmens statuso neturinčių organizacijų ir jų padalinių pateiktų skundų pagrindu; išamį statybą leidžiančių dokumentų išdavimo teisetumo patikrinimą tvarką pagal Inspekcijos darbo planą tikrinantį statybą leidžiančių dokumentų rėšis nustato, su statybą leidžiančių dokumentų išdavimo teisetumo patikrinimais susijusių dokumentų formas ir statybą leidžiančių dokumentų išdavimo teisetumui patikrinti pateiktinų dokumentų sąrašą tvirtina Inspekcijos viršininkas (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 10 straipsnio 1 dalis, 10 straipsnio 8 dalis). Kreiptis į teismą dėl statybą leidžiančio dokumento galiojimo panaikinimo turi teisę asmenys, kurių teisės ir teisėti interesai pažeidžiami, šių asmenų skundų pagrindu arba savo iniciatyva – Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, statinio saugos ir paskirties valstybinės priežiūros institucijos pagal kompetenciją.
36. Apelacinės instancijos teismas pažymėjo, kad jeigu pažeistas viešasis interesas, šios institucijos dėl viešojo intereso gynimo turi teisę kreiptis į prokuratūrą arba teismą. Jeigu nustatomi pažeidimai tik Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, statinio saugos ir paskirties valstybinės priežiūros institucijų, kitų institucijų kompetencijos srityje, į teismą savo iniciatyva ar kitų asmenų kreipimosi pagrindu kreipiasi ši institucija.
37. Tuo remdamasis, apelinės instancijos teismas atmėtė atsakovų apeliacinio skundo argumentus, kad pirmosios instancijos teismas padarė nepagrįstas išvadas dėl ieškovės pasirinktų gynybos priemonių tinkamumo. Apelacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo pozicijai, kad Inspekcijos nustatyti teisės aktų pažeidimai atsakovams pastatant ginčo statinius šiuo atveju laikytini viešojo intereso pažeidimu. Nesilaikant privalojimo 50 m atstumo iki paviršinio vandens telkinio pakrantės apsaugos juostos šorinės ribos pastatyti du pastatai. Be to, jie pastatyti neparengus kaimo plėtros žemėtvarkos projekto. Apelacinės instancijos teismo nuomone, nustatyti teisės aktų pažeidimai šiuo atveju negali būti vertinami kaip paneigiantys ieškovės teisę ginti viešąjį interesą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

38. Kasacinio skundo atsakovai prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 11 d. nutartį bei Plungės apylinkės teismo 2023 m. sausio 2 d. sprendimo dalį, kuria buvo tenkinta dalis ieškinių, ir priimti naują sprendimą – ieškiniu reikalavimus dėl deklaracijų panaikinimo atmesti; prieisti atsakovams jų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 38.1. Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija pareiškė ieškinį atsakovams gindama viešąjį interesą. Šio intereso pažeidimas buvo siejamas su tuo, kad ginčo statiniai pastatyti pažeidžiant teisės aktų ir žemės sklypui taikomos paviršinių vandens telkinų apsaugos zonos sąlygas, tokiu būdu galbūt darant neigiamą įtaką žemės sklype esančiam tvenkiniui. Nors Inspekcija siejo viešojo intereso pažeidimą su neteisėta pastatų statyba, tačiau šioje byloje nereiškė reikalavimo dėl galbūt neteisėtus statybos padarinių pašalinimo, o prašė tik statinių statybos užbaigimo deklaracijų ir pagalbinio ūkio pastato – pirties registracijos Nekilnojamojo turto registre panaikinimo. Atsižvelgiant į šioje byloje Inspekcijos ginamo viešojo intereso specifiką, t. y. siekiamą užtikrinti tvenkio apsaugą nuo galimo neigiamo poveikio dėl esančių artimų statinių, akivaizdu, kad ginčijamą deklaraciją ir pirties teisės registracijos Nekilnojamojo turto registre panaikinimas negali sukurti Inspekcijos pasinaudojant teisme gynyba siekiamo rezultato – byloje įrodinėjamo viešojo intereso pažeidimo pašalinimo. Net ir panaikinus ginčijamas deklaracijas bei pirties pastato teisės registraciją, kaimo statinių padėtis žemės sklypo atžvilgiu iš esmės liktų nepasikeitusi. Pirmosios instancijos teismas, priimdamas sprendimą, apskritai nevertino ir sprendime nepasiskėdė dėl Inspekcijos pasirinkto viešojo intereso gynimo būdų tinkamumo. Tuo tarpu apelinės instancijos teismas savo išvados, kad atsakovų argumentas dėl Inspekcijos pasirinkto viešojo intereso gynimo būdo netinkamumo yra nepagrįstas, visiškai nemotyvavo. Taigi byloje liko neatsakyta į teisingam jos išnagrinėjimui esminį teisinių klausimų – ar Inspekcija, kreipdamasi į teismą su ieškiniu dėl viešojo intereso gynimo ir jo reikšdamas reikalavimus, kurie pagal savo pobūdį gali sukelti tam tikrus materialiuosius teisinius padarinius, tačiau realiai negali apginti siekiamo apginti viešojo intereso, tinkamai įgyvendinti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir CPK) 5 straipsnyje reglamentuojamąją į teisminę gynybą. Atsakovų vertinimu, ieškovės šioje byloje pareikštų reikalavimų patenkinimu realiai nesukeliamas jos siekiamas efektas – viešojo intereso apgynimas, todėl tokių reikalavimų pareikšimas pripažintinas nesuderinamu su tinkamo teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo sąlygomis ir iškisny atmestinas CPK 5 straipsnio pagrindu.
  - 38.2. Apelacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje visiškai nemotyvavo savo išvados, kad Inspekcijos šioje byloje pasirinktas viešojo intereso gynimo būdas yra pakankamas ir tinkamas. Laikytina, kad apelinės instancijos teismas neatsakė į esminį šios bylos teisinių aspektų, kurį (be kita ko, ir savo apeliacinis skunde) kėlė atsakovai, t. y. ar, patenkinus šioje byloje Inspekcijos pareikštus materialiuosius reikalavimus, jos ginamas dėl ginčo statinių statybos esą pažeistas viešasis interesas bus realiai ir efektyviai apgintas. Tai lėmė, kad nebuvo sudaryta prielaida tinkamai ir pagrįstai nuspręsti, ar Inspekcija tinkamai įgyvendino CPK 5 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisminę gynybą ir ar jos ieškinyje neturėjo būti atmestas CPK 5 straipsnio pagrindas. Dėl šios priežasties pripažintina, kad nagrinėjant bylą apeliacine tvarka buvo padarytas esminis proceso teisės normų (CPK 5, 263 straipsnių) pažeidimas pagal CPK 246 straipsnio 2 dalies 1 punktą.
39. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atsakovų kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
  - 39.1. Nagrinėjamu atveju pagal ginčijamas deklaracijas buvo atlikta neteisėta šurto nekilnojamojo turto bei statytųjų daiktinių tiesių į jį registracija. Nugrindžius deklaracijas apie statybos užbaigimą buvo paneigtas nuosavybės teisės sukūrimo ir įregistravimo pagrindas, užkirstas kelas ginčo turto dalyvaui civilinėje apyvarčioje ir atsirado pagrindas administracine tvarka reikalauti nugrąžinti statinius. Pagal teisių praktiką, kreipimasis į teismą su reikalavimu panaikinti deklaraciją apie statybos užbaigimą, kurios pagrindas yra atlikta naujai sukurto nekilnojamojo turto bei statytųjų daiktinių tiesių į jį registracija ir nėra sudaryti daiktinių tiesių į šį turą perkidimo, daiktinių tiesių bei nekilnojamojo daikto suvaržymo sandoriai, gali būti laikomas tinkamomis viešojo intereso gynimo priemonėmis (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-3134-502/2020; 2020 m. lapkričio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-124-602/2020.; 2021 m. spalio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2222-415/2021).
  - 39.2. Remiantis galiojančių statinių reglamentavimu (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 11 straipsnio 6 dalis, 14 straipsnio 13 dalis), panaikinus neteisėtą deklaracijų pagrindu atliktą statinių registraciją Nekilnojamojo turto registre, Inspekcija įgyja teisę (ir pareigą) pati surašyti administracinius aktus dėl neteisėtus statybos padarinių pašalinimo.
  - 39.3. Atkreiptinas dėmesys, kad Inspekcija 2023 m. birželio 2 d. prašymu Nr. 2D-9377 „Dėl teismo sprendimo vykdomo civilinėje byloje Nr. e2-88-1142/2023 ir pastatų įregistravimo iš Nekilnojamojo turto registro ir kadastro“ nuparšė VĮ Registrų centro nedelsiant šioje byloje įsistejusio teismo sprendimo pagrindu neįgyvendinti išregistruoti Nekilnojamojo turto registre ir kadastru Deklaracijos Nr. 3 pagrindu įregistruotus ginčo statinius. 2023 m. birželio 7 d. Inspekcijoje gauta VĮ Registrų centro tos pačios dienos pažyma Nr. 35717683, kuria pranešta apie ginčo statinių ir daiktinių tiesių į juos įregistravimą. Taigi Inspekcija, vadovaudamasi įstatymais

jai suteiktomis teisėmis, tinkamai apgynė viešąjį interesą, pasiekė materialųjį teisinį efektą ir CPK 5 straipsnio pagrindu įgyvendino savo teisę kreiptis į teismą nepažeisdama įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl CPK 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto teisinio suinteresuotumo kriterijaus aiškinimo

40. Kasaciniame skunde kelamas teisinis klausimas, ar Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, kreipdamasi į teismą su ieškiniu dėl viešojo intereso gynimo ir juo reikšdama reikalavimus dėl deklaracijų apie dalinį statybos užbaigimą panaikinimo, tinkamai įgyvendino CPK 5 straipsnyje reglamentuojamą teisę į teisminę gynybą. Atsakovų teigimu, bylos procesinis rezultatas – deklaracijų apie statybos užbaigimą panaikinimas neapgina viešojo intereso, nes nesukuria siekiamo materialinio teisinio rezultato – neteisėtose statybos pasekmėms pašalinimo.
41. Pagal CPK 5 straipsnio 3 dalį, teismas imasi nagrinėti civilinę bylą pagal asmens (arba jo atstovo), kuris kreipėsi, kad būtų apginta jo teisė arba įstatymų saugomas interesus, pareiškimą. Įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, valstybės ir savivaldybių institucijos ir kiti asmenys gali pareikšti ieškinį ar pareiškimą viešajam interesui ginti. Valstybės ir savivaldybės institucijų materialinis teisinis suinteresuotumas viešojo intereso gynimo byloje nustatomas pagal joms teisės aktais priskirtas funkcijas, ar jos reiskia ieškinį toje viešųjų interesų srityje, kuri pagal kompetenciją priskirta būtent tai institucijai.
42. Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 1 dalies pagrindu Inspekcijai yra suteiktos statybos valstybinės priežiūros funkcijos. Statybos valstybinė priežiūra, be kita ko, apima statybos vykdymo teistumo tikrinimą (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 4 punktą).
43. Pagal Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 6 punktą, Inspekcija, vykdydama statybos valstybinę priežiūrą, turi teisę, nustatius viešojo intereso pažeidimų statybos srityje, kreiptis į teismą ar prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo (įstatymo redakcija, galiojusi Inspekcijos ieškiniu teismui padavimo metu, 2022 m. balandžio 28 d.). Minėto įstatymo 11¹ straipsnio 8 dalies 2 punkte *expressis verbis* (aiškiai) įtvirtinta, kad tais atvejais, kai Nekilnojamojo turto registre daiktinės teisės į statinį įregistruotos, Inspekcija priima sprendimą kreiptis į teismą dėl deklaracijos apie statybos užbaigimą galiojimo panaikinimo ir statinio įregistravimo Nekilnojamojo turto registre panaikinimo.
44. Byloje nustatyta, kad atsakovai ir trečiasis asmuo bendrosios dalinės nuosavybės teise valdo 8,2 ha ploto žemės ūkio paskirties sklypą. Žemės sklype yra tvenkinys, kuris nuosavybės teise priklauso atsakovams. Į šį tvenkinį įteka B. upelis. Atsakovai nurodant žemės sklype vykdytą pagalbinio ūkio pastato – pirties ir ūkinio pastato statybą. Tiek pirtis, tiek ūkinis pastatas pateko į žemės sklypui taikomą paviršinių vandens telkinių apsaugos zoną.
45. Deklaracijų Nr. 1 ir Nr. 2 pagrindu Nekilnojamojo turto registre buvo atlikta pirties, kaip nebaigtos statybos statinio, teisinė registracija. Atsakovams užbaigus pirties ir ūkinio pastato statybą buvo surašyta 2022 m. rugpjūčio 1 d. deklaracija apie statinio, jo dalies (tik registruojama) statybos užbaigimą / statinio, jo dalies / patalpos paskirties pakeitimą Nr. ARCCR-100-220801-13766 (Deklaracija Nr. 3).
46. Atlikusi Deklaracijų Nr. 1, Nr. 2 ir Nr. 3 teisėtumo patikrinimą Inspekcija konstatavo, kad Deklaracijos Nr. 1, Nr. 2 ir Nr. 3 neatitinka teisės aktų reikalavimų.
47. Nustatiusi šią aplinkybę ieškovė ieškiniu ginčijo deklaracijų Nr. 1, Nr. 2 ir Nr. 3, kuriomis buvo deklaruotas pagalbinio ūkio paskirties pastato – pirties bei ūkinio pastato statybos baigtumas ir kurių pagrindu atsakovai siekė tapti šių statinių savininkais bei įregistruoti savo daiktines teises į juos, galiojimą. Teismai nusprendė, kad ginčo deklaracijos neatitinka teisės aktų reikalavimų, ir jas panaikino.
48. Atsakovai kasaciniu skundu neginčija teismų padarytų išvadų, susijusių su ginčo pastatų statybos neteisėtumu, pagrįstumo, nekvestionuoja ir prielaidos kreiptis dėl viešojo intereso gynimo buvimo, tačiau teigia, jog Inspekcija, ieškiniu prašydama tik panaikinti nurodytus administracinius aktus bei statinio teisinę registraciją ir nesiedama šio reikalavimo su materialųjų teisių (neteisėtose statybos) padarinių pašalinimu, šiuo ieškiniu neapgina viešojo intereso. Kitaip tariant, Inspekcija siekia vien deklaracijų panaikinimo, o ne iki neteisėtose statybos buvusios padėties atkūrimo, todėl jos teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas negali būti pripažintas atitinkančiu CPK 5 straipsnio sąlygas ir vien šiuo pagrindu ieškinyje turėjo būti atmetamas.
49. Sutiktina su atsakovais, kad viena iš būtinųjų teisės kreiptis į teismą prielaidų yra ieškovo teisinis suinteresuotumas, nes CPK 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-287-421/2020, 17 punktą ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
50. Teismų praktikoje ieškovo suinteresuotumas, kaip teisės kreiptis į teismą prielaida, yra aiškinamas kaip materialinis teisinis suinteresuotumas. Įgyvendinus teisę į teisminę gynybą turi būti pasiekiamas materialusis teisinis efektas, t. y. modifikuojamos (sukuriamos, panaikinamos, pakeičiamos) suinteresuoto asmens subjektinės teisės ar pareigos. Materialiųjų teisių padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarankiškas bylos nagrinėjimo dalykas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-485/2008; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-241/2013; 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-259-969/2019, 41 punktą, 2023 m. rugpjūčio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-187-1075/2023).
51. Tačiau nei teisinis reguliavimas, nei teismų praktika nenustato masto, kuriuo turi būti pasiektas materialus teisinis rezultatas (sukurtos suinteresuoto asmens subjektinės teisės), tik formuluoja imperatyvą, kad reikalavimo patenkinimas sukeltų materialųjų teisių pasekmių.
52. Sutiktina su atsakovais, kad, pagal aktualų teisinį reguliavimą, kitų viešąjį interesą ginančių subjektų reikalavimas panaikinti deklaraciją apie statybos užbaigimą nereikšdama reikalavimo dėl neteisėtose statybos pasekmių pašalinimo nesukurtų pakankamo materialiojo teisinio rezultato, jog būtų pripažintas gintinu teisme CPK 5 straipsnio pagrindu nes Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 14 straipsnio 9 dalyje įtvirtinta, kad kiti viešojo administravimo subjektai ir prokuratūra, teisme gindami viešąjį interesą neteisėtų statybų srityje, privalo kartu su prašymu pripažinti deklaraciją apie statybos užbaigimą formuluoti reikalavimą dėl savavališkos statybos pasekmių pašalinimo.
53. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju ieškovė suformulavo tokį materialųjį teisinį reikalavimą, kurį patenkinus jai sukuriama subjektinė teisė panaikinti neteisėtose statybos pasekmes, todėl toks reikalavimas yra pakankamas, kad būtų atkurta iki neteisėtų statybų buvusi padėtis. Tokia išvada darytina įvertinus aplinkybę apie specifinį ieškovės subjektiškumą, su kuriuo įstatyme įtvirtintas reguliavimas sieja įgaliojimus atlikti administracinio pobūdžio veiksmus neteisėtose statybos padarinių šalinimo srityje ir kuris aptariamas toliau.
54. Tačiau, kitaip nei pirmiau aptartu kitų viešąjį interesą ginančių asmenų atveju, įstatymų leidėjas ieškovei šioje byloje – Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai – suteikė teisę ir pareigą pačiai pašalinti neteisėtose statybos pasekmes, kai deklaracijų negaliojimo aplinkybės bus konstatuota teisme. Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 14 straipsnio 13 dalyje įtvirtinta, kad jeigu savavališka statyba nustatoma po statybos užbaigimo procedūrų atlikimo ir statinio įregistravimo ar jo kadastro duomenų pakeitimo Nekilnojamojo turto kadastre, Inspekcija kreipiasi į teismą dėl statybos užbaigimo akto ar deklaracijos patvirtinimo panaikinimo, jeigu nuo statinio ar jo naujų kadastro duomenų įregistravimo praėjo ne daugiau kaip vieni metai. Teismui panaikinus šiuos dokumentus, Inspekcija atlieka savavališkos statybos padarinių šalinimo procedūras šio įstatymo nustatyta tvarka.
55. Taigi, remiantis galiojančiu teisiniu reglamentavimu (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 11 straipsnio 6 dalis, 14 straipsnio 13 dalis), panaikinus neteisėtų deklaracijų pagrindu atliktą statinių registraciją Nekilnojamojo turto registre, Inspekcija įgyja teisę (ir pareigą) pati surašyti administracinius aktus dėl neteisėtose statybos padarinių pašalinimo.
56. Apibendrinus pasakytina, kad sisteminė Inspekcijos teisės ir pareigos nustatančių teisės aktų analizė sudaro pagrindą padaryti išvadą, jog deklaracijos apie statybos užbaigimą bei jos pagrindu atliktos teisinės registracijos panaikinimas yra būtina teisinė procedūra prieš Inspekcijai atliekant savavališkos statybos padarinių šalinimo veiksmus, todėl nėra pagrindo suikti su atsakovais, jog šioje byloje Inspekcijos suformuluotas reikalavimas nesukuria pakankamų materialųjų teisių pasekmių, kad būtų gintinas teisme.

Dėl bylos procesinės baigties

57. Teisėjų kolegija, remdamasi šioje nutartyje išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas, jog Inspekcijos šioje byloje pasirinktas viešojo intereso gynimo būdas yra pakankamas ir tinkamas, kasaciniame skunde įvardytų proceso teisės normų nepažeidė, todėl priėmė teisėtą ir pagrįstą procesinį sprendimą, kurio kasaciniame skunde nurodyti argumentai nesudaro pagrindo panaikinti (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktą).
58. Kiti kasacinio skundo argumentai, atsižvelgiant į jų esmę, neturi teisinės reikšmės procesiniam rezultatui byloje, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

59. Vadovaujantis CPK 93 straipsnio 1 dalimi, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
60. Prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą kasaciniam teismui pateikė tik atsakovai. Kadangi atsakovų kasacinis skundas netenkinamas, tai jų bylinėjimosi išlaidos, patirtos kasaciniame teisme, neatlygintinos (CPK 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
61. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. spalio 19 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje patirta 11,12 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Šių išlaidų atlyginimas, atsižvelgiant į kasacinės bylos išnagrinėjimo rezultata, valstybei priteistinas iš atsakovų lygiomis dalimis po 5,56 Eur (CPK 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 11 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti valstybei iš atsakovų K. L. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) ir I. L. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) po 5,56 Eur (penkis Eur 56 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surinkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos   Sigita Rudėnaitė

Agnė Tkniūtė

Dalia Vasarienė